

Марина Поліщук,
доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

НОРМАТИВНЕ ТА ДОГОВІРНЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПИТАННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Будь-яка декларація прав людини будується з розрахунком на статті, які захищають право на приватне життя та конфіденційність. Це є усталеною практикою та нормою не тільки для окремих визнаних декларацій, але й для усїєї іншої законодавчої бази, як то міжнародної так і державної, бо саме наявність таких норм, в першу чергу, створює передумови здійснення людиною вільного та успішного життя.

З практичної точки зору питання конфіденційності є доволі актуальним та поширеним, оскільки у процесі взаємодії суб'єктів правовідносин виникають випадки, коли одна особа повинна ділитися інформацією з іншою. Прикладами подібних ситуацій є відносини між роботодавцем та працівником, партнерами, клієнтами і замовниками, підрядчиками та замовниками та інші. Для кожного особиста інформація має певну цінність та значимість, а отже людина прагне захистити її від розголошення та нецільового використання, навіть у випадках, коли таку інформацію мало хто вважатиме приватною або особливо таємною [1].

Вимога захисту приватного життя і конфіденційності закріплюється більшістю законодавчих актів і законів, серед яких Закон України «Про інформацію» (п. 2 ст. 21), Цивільний Кодекс України (ст. 505, 506), Господарський Кодекс України (ст. 36) тощо. Однак, паралельно, виникають конфліктні ситуації з рядом інших вимог, таких як безпека, ефективність, корисність, які закріплені на рівні спеціальних законів і ставлять під загрозу такий захист.

Розглядаючи терміни «приватне життя» та «конфіденційність» можна побачити майже практичну відсутність їх визначень. Найчастіше, приватне життя розглядається як сфера людської життєдіяльності, що полягає в різноманітних відносинах, стосунках, явищах, подіях, що не мають публічного значення, а безпосередньо спрямовані на досягнення особистої мети та задоволення власних інтересів, такі відносини визначаються і регулюються вже само особою, та не залежать від інших факторів із зовні. Ці положення закріплені в таких законодавчих та міжнародних актах, як ст. 32 Конституції України (*Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне*

життя, крім випадків, передбачених Конституцією України) [2], ст. 12 Загальної декларації прав людини, ст. 8 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 17 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, ст. 301 ЦК України та ін.

Закон України «Про інформацію» у ч. 2 ст. 11 до конфіденційної інформації відносить відомості про фізичну особу, зокрема, дані про її національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, а також дані про адресу, дату і місце народження. Конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. За певних випадків, які містяться у Законі України «Про інформацію» в ч. 2 ст. 21, конфіденційна інформація може поширюватись за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до встановлених нею умов та інших випадках, які може передбачати законодавство [3].

Як відомо, розгляд справ у всіх судах здійснюється усно і відкрито (ч. 1 ст. 6 ЦПК України) [4]. Відкритість забезпечується шляхом доступу до судової діяльності громадськості, а публічність цивільного процесу характеризується можливістю присутності сторонніх осіб на всіх стадіях цивільного процесу, а також отриманням інформації по конкретній цивільній справі за допомогою різних правових інструментів.

Особам, які беруть участь у справі, належить право на розпорядження інформацією про спірні матеріальні правовідносини, суб'єктами якої вони є. Така інформація направляється до суду для усунення конфлікту, для захисту порушених або оспорюваних прав, свобод і охоронюваних законних інтересів, і перебуває в матеріалах цивільної справи. Однак, суд не має права самостійно розпоряджатись наданою інформацією по справі, що в першу чергу, стосується даних осіб. Винятки є, але вони поширюються лише на випадки, які встановлені законом або це можуть бути судові акти, винесені по суті справи.

Також, важливим питанням є збереження конфіденційної інформації, а саме є потреба у чіткому визначенні того, яка саме інформація має набувати такий статус, порядок прийняття рішень щодо її використання, коло осіб, які зможуть мати доступ до такої інформації, умови її нерозголошення та можливі наслідки відповідальності у разі порушення такого зобов'язання.

Отож, відкриття конфіденційної інформації може здійснюватися між судом і особами, які беруть участь у справі, а також між судом і зацікавленими особами, як правило це все відбувається «всередині» цивільного процесу. У першому випадку відсутні підстави щодо обмежень і винятків відкритості судочинства, у другому випадку вже можна говорити про виключення та обмеження зазначеного принципу.

Слід звернути увагу і на те, що за клопотанням осіб, які беруть участь у справі можливе проведення закритого судового засідання. Однак, у тому разі, якщо вказані особи зможуть довести і переконати суд, що можливе розголо-

шення відомостей про інтимні чи інші особисті сторони життя цих осіб або відомостей, що принижують їх честь і гідність (ч. 3 ст. 6 ЦПК України) [4]. Вирішення клопотання покладається на розсуд суду і воно може мати як позитивну, так і негативну сторону, яка виражається у постанові ухвали про відмову у задоволенні клопотання. Вказана ухвала не підлягає оскарженню, а отже інформація, яку особа вважала конфіденційною буде відкрито оголошено у судовому процесі і потрапить за межі суду, що в певних випадках негативно відобразиться на вказаних особах.

У ряді закордонних держав існує досвід щодо укладення угоди між сторонами спору про конфіденційність. Ця угода не виходить за рамки диспозитивних засад національного цивільного процесу і передбачає ряд важливих питань при дотриманні яких забезпечується конфіденційність інформації, зберігається баланс між публічними та приватними інтересами судочинства та найголовніше дотримується повноцінний захист прав та інтересів сторін [1].

Однак, аналіз судової практики в нашій державі свідчить, що сторони часто не приділяють достатньої уваги нормативному та договірному врегулюванню питання конфіденційності інформації, що призводить до певного ряду проблем і складнощів при розгляді судом спору по суті. Доведення фактів отримання такої інформації, її несанкціонованого використання є переважно непростю задачею, тому варто до цього підходити підготовленим, здійснювати облік та фіксацію до виникнення спірних ситуацій.

1. Конфіденційна інформація. Законодавство. Судова практика. *ЛІГА. Блоги*. URL: <https://blog.liga.net/user/asereda/article/28368> (дата звернення: 11.11.2020)

2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.11.2020)

3. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. ст.650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 12.11.2020)

4. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.04.2004 № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. ст.492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 13.11.2020)